

Annika Sølvará

stjóri fyri
Granskingarráðið

Komm-on, attakka!

Soleiðis ljóðaði úr stovuni nú ein dagin. Har sótu 9 ára gamli sonurin og triggir aðrir smádreingir við hvør sínum teldli, ella aipad, sum teir kalla tað, og spældu spøl. Hvør teirra átti hetta nýføroyska veit eg ikki, men tað kann gera tað sama, tí teir tosa allir soleiðis, tá teir spæla telduspøl.

Spølini eru øll á enskum og teir stava seg ígjøgnum eina ørgrynna av orðum, sum teir hvørki vita, hvat merkja á enskum ella føroyskum. Við hjálp frá teimum vaksnu rundanum seg og við at royna seg fram, læra teir fleiri nýggj ensk orð hvønn dag, uttan at hava havt ein tíma undirvísing í enskum í skúlanum enn. Danskt lærdu teir úr sjónvarpinum, so væl, at teir javnan tosaðu danskt sínámillum í barnagarðaldri, um spælið var eitt av teimum, sum teir høvdu sæð í sjónvarpinum.

Tað at læra mál gjøgnum spæl er ein gáva, sum vit øll eiga at skatta. Tað er nógv stuttligari og skjótari at læra, tá tú tímir væl, ja hungrar eftir at læra fyri at klára enn eina avbjóðing. Hetta eru gomul tíðindi, eg veit. Nettupp tí undrar tað meg stórliga, at vit ikki hava oyst pengar og orku í føroyskt tilfar til børn okkara, so tey kunnu lurta og spæla seg til at læra móðurmálið á ein stuttligan og innbjóðandi hátt. Onnur lond hava viðurkent, at tað er alneyðugt at koma við nýggjum tilfari, spølum og appum, í flestu førum ókeypis fyri brúkararnar, fyri at serliga børn og ung skulu hava nøktandi avbjóðingar á egnum máli, ikki minst fyri at klára seg í kappingini við enska málið.

Nú, tá onkrir skúlar eru farnir at brúka teldlar, uttan at føroyskt tilfar er klárt til hendan miðilin og áðrenn vit hava havt eitt líkinda kjak um, hvat teldlar kunnu brúkast til og hvørjir vansar kunnu vera, haldi eg, at tað er alneyðugt, at vit taka okkum um reiggj og fara undir eina umfatandi, skipaða og tilvitaða menning av tilfari.

Herfyri var fyrsta almenna tiltakið í Føroyum fyri fólk við áhuga at gera telduspæl - FT Game Jam. Tosað var um, at menning av telduspølum er ein skjótt vaksandi og lönandi vinna, sum væl kundi fingið fótafesti í Føroyum, um karmarnir vóru teir røttu. Eg hugsar, um tað kanska hevði borið til at fingið tvær flugur í einum – latið Námi ein ordiliga stóran posa av pengum, sum fakfólkini har síðani kundu bjóðað fólki at arbeiðt við til føroysk (og føroyskt tillagað) telduspøl innan teir karmar og við teirri kravfesting, sum Nám metir er neyðug til gott føroyskt lærutilfar.

Ella skulu vit framhaldandi tosa og biða eftir onkrum ítøkiligum skelki ala PISA, fyri at fáa fólk at vakna? Og er tað veruliga neyðugt við einum mentalum jarðskjálvti við jøvnum millumbilum fyri at halda áhuganum á evninum viðlíka? Aftaná PISA-kjaftfiskin var alt á gosi, nú skuldi handlast! Ája, her má okkurt gerast. Játtan til fleiri tímar í skúlunum og til gerð av undirvísingartilfari. Lesivíkur og onnur kreativ átøk. Serlig útbúgving. Fin átøk, men puff, so fer luftin spakuliga úr ballónini. Áhugin minkar og játtanirnar tódna. Tað gongur sjón fyri søgn, hvussu stuttmint vit eru, tá hugt verður at játtanini til Nám. Hendan átti at vaksið ár undan ári, men er minkað stóðugt síðani PISA hæddarpunktið og stendur nú í stað.

Nei taðveitdenn, eg sigi sum smádreingirnir: "Komm-on, attakka!" Kom og ger eitt ordiligt hol í sjógvin og gevið børnum okkara nýtt, spennandi, kveikjandi føroyskt tilfar ókeypis, áðrenn annað-hvørt orð á føroyskum er enskt, í frægasta føri í føroyskum búna, eins og tað er í donskum í dag.

KJAK

Viðmerkingar og lesarabrøv til Sosialin skulu sendast til teldupostadressuna:
post@sosialurin.fo

Hví so lítið **álit** á kommunum, Eyðgunn?

JÓHAN CHRISTIANSEN

Haldi at yvirskriftin hjá Eyðgunn sigur meira um hana, enn um kommunurnar. Haldi tað vera sera niðrandi mótvegis kommununum, tá hon heldur at grundgevingin fyri mínari útsøgn um eldraðkið, er at skapa nýggj kongarikir og ikki eina betri tænastu. Eg vil fegin vísa á, at tær tænastur kommunurnar hava ábyrgd av, virka sera væl, og eru á einum høgum støði. Eg eri ikki sannførdur um, at sama kann sigast um tænasturnar landið varðar av. Tað kann lesari sjálvur meta um.

Annars vil eg siga, at tað er óneyðugt fortreyt, at talan skal vera um 7 kommunur, fyri at leggja eldraðkið út. Í dag eru 30 kommunur, og tær skulu nokk finna útav neyðugum samstørvum so uppgávan verður loyst á ein skynsaman hátt. Tað hava kommunurnar prógvar ferð eftir ferð, at tær megna.

Tað er rætt at Dagstovnalógin var samtykt áðrenn kommunurnar yvirtóku málsøkið. Ongatið betri, at komandi eldralóg er eftir sama leisti sum Dagstovnalógin. Dagstovnalógin er ein yvirskipa rammulóg, við einstøkum yvirskipaðum málsetningum. Eina tílíka lóg

tekur ikki ár at smíða. Eg helt at Eyðgunn sipaði til okkurt annað og nógv meira umfatandi lógararbeiði. Bert jaligt, um eg tók feil. Annars er at siga, at mestsum onki annað var fyrireika tá.

Eg vísti á, at tað er ørskapur at halda áfram eftir verandi leisti. Vit byggja røktarheim í stóran stíl, meðan vit vita at tað er heimatænastan, sum brúkarin vil hava, og sum í dag er niðurpínd til eitt støði, sum er óvirðiligt fyri allar partar.

Sjálvandi skulu tey røktarheimspláss útvegast, sum

tørvur er á. Men av tí at bygging av røktarheimum er eitt býtisbarn millum land og kommunur, so tað líkasum tað sum man politiskt er vorin samdur um at gera. Bæði land og kommunur. Úrslitið av hesum býtisbarninum er, at í dag kostar eitt røktarheimspláss 2+ mió. kr. pr. stk. Tað er meira enn eini flunkandi nýggj og stór sethús til tvær heilar familjur, fyri at koman við einari samanbering. Hetta er fari púrsta av sporðinum. Røktarheimi hava ikki nokk av pengum, til at taka allar brúkararnar inn, sum heimini eru bygd til. Samstundis verður heimatænastan pínd meira og meira. Hetta hevði ikki hend, um ábyrgdini lá hjá einum myndugleika. Tí skrivaði eg eisini í mínari grein, at næstbesta loysnin var, at landið tók alt økið undir seg. Men besta loysnin eftir mínari sannføring er, at kommunurnar eru rætti myndugleikin at røkja hesa tænastuna.

Annars vil eg undirstrikað enn einaferð, at eg eri sannførdur um, at kommunurnar eiga at yvirtaka eldraðkið, tí tær kunna borga fyri einari betri og nógv biligari tænastu. Alt hetta kjakið um kongarikir v.m. er beinleiðis ein háðan móti kommununum.

Alt kjakið um størri kommunur, ella 7 kommunur í Føroyum, er beinleiðis sprottið úr landspolitikkið, og ikki kommunupolitikkið. Tað eru í høvuðsheitinum landspolitikkarar, ið ynskja samanleggingar, og ikki fólkið. Líkamikið hvussu tit royna at draga, snara, flyta ella tulka úrslitið av fólkaatkvøðuni um kommunusamanleggingar, so hevur fólkið tala. Og tað minsta vit sum politikkara, ella fólksins tænarar eiga at gera, er at virða tað sum fólkið segði.

Hevði misskilt spurningin

Í mikudagsblaðnum skrivaðu vit um eitt rættarmál móti einum manni, sum hevði brotið eitt polititilhald móti einari kvinnu við at undirvísa hana í smsboðum og uppringingum.

Í rættinum segði kvinnan

seg hava havt eitt »forhold« til mannin, men at hetta var endað fyri einum fimm árum síðani.

Kvinnan hevur sett seg í samband við Sosialin og boðað frá, at hon skilti orðið forhold soleiðis, at maðurin

hevði gingið har á gátt, men avvisir staðiliga, at nakað kynsligt lá í hesum.

Hetta er tó ikki tað sama sum undirritaði ella rætturin skilir við »forhold«, og hetta er eftir øllum at døma heldur ikki nakað, sum rætturin

legði serliga stóran dent á.

Kvinnan vil tó fegin leggja dent á, at hon einki kynsligt samband hevur havt við ákærda.

Leo